

300 éves évforduló az esztergomi ferenceseknél

Hét évszázada jelen vagyunk a város oktatási és hitbéli életében

Június 13-án lesz 300 éve, hogy a ferencesek a török pusztítás után visszaköltöztek az esztergomi kolostorba, és ünnepélyesen bevonultak templomukba. A kerek évfordulót látványos és tartalmas eseménysorozattal készülnek megünnepelni. P. Stipitz Árpádot, az esztergomi Temesvári Pelbárt Ferences Gimnázium tanárát kérdeztük az előkészületekről, programokról.

A török pusztítás mekkora kárt tett a ferencesek esztergomi templomában? Hiszen nem 300, hanem legalább 700 éve működik a rend Esztergomban.

– II. Endre telepítette le hazánkban a ferenceseket. Azt viszont, hogy a testvérek első lakhelye hol volt a városban, vagy pontosabban a városon kívül, azt nem tudjuk pontosan. A IV. Béla által épített kolostorba 1240-ben költöztek be. A király feleségével és kisebb fiával együtt a rendházat temetkezési helyül választotta. A 13. században, a Vízivárosban építették fel Szent László tiszteletére a második kolostort. Az 1500-as évek közepén a török mindkét rendházat elpusztította. 1683-ban a város felszabadítása után az első lelképásztorok a ferencesek lettek. Széchenyi György érsek segítségével kezdte el a Szent Anna kolostor építését, és elkezdődött a régi romokon a vízivárosi rendház újjáépítése. 1717-ben a Szent Anna tiszteletére felszentelt templom és rendház építése befejeződött, s oda vonultak át a ferencesek a vízivárosi kolostorból – ennek lesz a 300 éves jubileuma.

A 300 évvel ezelőtti eseményekről megemlékezik a Historia Domus?

– Hála Istennek a *Historia Domus* pontosan leírja az átvonulás történetét. A házfőnök ment elől a konventkereszttel, mögötte a testvérek a kegytárgyakkal. Lovas bandérium és a lakosság kísérte őket, közben a várban ünnepélyes ágyútüzet adtak le. A történet része, hogy abban az időben a ferencesek és néhány lelképásztor működött a városban, mert az érsek úr sem mindig Esztergomban tartózkodott. Így a ferencesek próbálták lelképásztorkodással ezt az űrt kitölteni, ezért is kísérte a város lakossága lelkesedéssel az átvonulást.

Még tavaly felhívást tettek közzé, hogy az ünnepre szeretnék a templom több mint 40 éves belső festését és a kopottas tornyot restaurálni. Ehhez kérték a hívek támogatását. Eleget-e forrás gyűlt össze?

P. Stipitz Árpád, az esztergomi Temesvári Pelbárt Ferences Gimnázium tanára

– Sajnos nem. A templom teljes rekonstrukciója körülbelül 100 millió forintba kerül. A munkát csak állami, pályázati forrásból tudjuk elvégezni, önerőből képtelenek vagyunk rá. A tervek elkészültek, s reméljük, 1-2 éven belül elkezdődik a felújítás.

Térjünk rá a jubileumi eseményekre. Honlapjukon meghirdették a „Franka vetélkedőt”. Ez már a programsorozat része?

– Így van. Eldöntöttük, hogy megszervezzük az ünnepünket, s ehhez a várostól kérünk támogatást. Hiszen a magyar ferencesek és Esztergom élete, kultúrája, oktatása összekapcsolódott. A középkorban, a Studium Generale a városban rendi főiskola volt, egészen biztosan az 1200-as években is. Az esztergomi olyan jelentős volt, hogy a rendi központi Studium Generáljára, Párizsba lehetett innét továbbküldeni hallgatókat. 700 éve szolgáltuk a várost egyházi és oktatási területen. Polgármester asszony és a képviselő-testület mellénk állt, s megígérték, támogatják a rendezvénysorozatot.

Tudtommal lesznek az eseménysorozatnak látványos, és kevésbé látványos elemei.

– Nem teszek ilyen megkülönböztetést a programok között, ezért mindegyikről szólok. Áprilisban a kolostor egyik pincéjében interaktív történelmi, muzeológiai foglalkozások keretén belül katedrálisok makettjeit készítik el a diákok, megtanítjuk őket gyertyát önteni, zsolozsmázni, felülhetik a ferencesek ruháját, a habitust, s tervezzük, hogy bevezetjük őket a kódexmásolás rejtelmeibe. Ezek a foglalkozások, amire a város diákjait, és az Eszter-

gomba kiránduló osztályokat is várjuk, június közepéig, a tanítási időszak végéig tartanak. Gimnáziumunk Kákonyi Asztrik Galériájában történelmi kiállítást rendezünk. A háromtermes galériában IV. Béla király sírkömaradványán kívül rézkarcokat láthatnak a falakon. Az ön által említett vetélkedő háromfordulós lesz, amire várjuk az esztergomi és a ferences iskolák diákjait. A vetélkedő „belépője”: Béla király nevében, korabeli stílusban végrendeletet kell írni, hogy miért a ferencesekhez kíván temetkezni. Színjátzó biennálénkra az egyházi és a város iskoláinak színjátzó köreit hívjuk vallásos tematikájú darabokkal. Június 11–12-én az Esztergomi Várszínházban tartjuk a színjátzó találkozót. Szeretnénk a 300 évvel ezelőtti átvonulást feleleveníteni, újra eljátszani – talán erre gondolt, mikor látványos elemeket említett. Templomunkban komolyzenei hangversenyre kerül sor Medveczky Ádám karnagy úr vezényletével. Volt ferences diákok is közreműködnek a hangversenyen, így Palerdi András, az Operaház magánénekese. Június 13-án ünnepi szentmise keretében az összes ferences jubiláns ad hálát a Jóistennek. Varga Kapisztrán atya szerkesztésében kiadjuk a *Ferencesek Esztergomban* c. kötetet – az elmúlt 700 évet öleli föl a történelmi leírás. A rendezvénysorozatot a Széchenyi téren utcabállal zárjuk. Az események pontos időpontját a közeljövőben meghirdetjük. A programok célja, hogy minél több embert becsalogassunk a kolostorba, megismertessük magunkat, és megszeretessük a habitust a városban.

A Visztulától a Dunáig

Zsille Gábor rovata

Magyar árvák lengyel földön?

Ahogy azt legutóbb beharangoztam, most csütörtökön ünnepeljük a lengyel–magyar történelmi barátság napját. Idén egy lengyelországi város, Piotrków Trybunalski lesz a központi rendezvények házigazdája. A két állam köztársasági elnöke, Áder János és Andrzej Duda is ott találkozik egymással. A várható történésekről már érkeznek a hírek. A lengyel államfő szóvivője, Marek Magierowski a jeles napról sajtótájékoztatót tartott Varsóban, és úgy fogalmazott: a két elnök találkozásán Piotrków Trybunalskiban „sor kerül Európa-témájú beszélgetésre is arról, ami Brüsszelben történt.” Majd egyértelműsítette: arról van szó, hogy az Európai Unió két hete pénteken véget ért brüsszeli csúcstalálkozóján uszsonhét tagállam, köztük Magyarország is támogatta Donald Tusk újrávalását az Európai Tanács élére, miközben Lengyelország ellenzte azt. Magierowski szóvivő ezzel kapcsolatban úgy fogalmazott, hogy Lengyelország és Magyarország között a napi politika szintjén néha felmerülnek nézetkülönbségek, mindazonáltal a hosszú távú együttműködésben a két ország szoros baráti viszonyt ápol. A lényeg az, hogy Európában igenis közös érdekek fűznek minket egymáshoz.

Újságírói kérdésre, hogy ugyan milyen nézeteltérésekre gondol, a szóvivő azt felelte: „A lengyel és a magyar kormány között többször is előfordultak nézeteltérések, akár az Oroszországhoz való viszonyukat illetően.” Magierowski a javunkra írta, hogy hazánk minden szavazáson az Oroszországgal szemben kivetett szankciók meghosszabbítása mellett voksolt. E mondatát viszont megtoldotta azzal, hogy „a kelet-közép-európai országok közül Magyarország tekinthető a leginkább oroszbarátnak”... Bevallom, én bizony fárasztónak érzem ezt az állandó oroszfóbiát. Ez már korlátolttság. Értem én a háttérrel, hogy Sztálin, Katyn, Szmolenszk, korábban lengyel–bolsevik háború, még korábban háromfelé daraboltság, elbukott nemesi felkelések, még korábban is csak örökös pusztítás, hadjáratok, mindezt értem és sajnálom. De most, 2017-ben Budapest ezért ne vásároljon gázt Oroszországtól? Télen valamivel fűteni kell. Ezért ne fejlesszük az atomerőművünket? Áramra is szükség van. Miért halálos bűn az, hogy gazdasági megállapodást kötünk egy energiahordozókban gazdag nagyhatalommal? Lengyel barátaink mégis mit várnak a magyar kormánytól? Üzenjünk hadat Moszkvának? Orbán Viktor ne fognjon kezét Putyinnal, hanem pofozza fel, és közben kiabálja, hogy „ezt Katynért kapod, te szemét!”? Éppenséggel azt is ordíthatná pofozás közben, hogy hetven évvel ezelőtt a Vörös Hadsereg katonái magyar nők ezreit erőszakolták meg. A ferihegyi szönyegen le kellene köpdösnie Putyint a Gulagra hurcolt magyarok nevében? Ez mit vinne előbbre, min változtatna? És ha ezt nem tesszük, akkor gyanúsán oroszbarátok vagyunk, de a történelmi lengyel–magyar barátság nevében Varsó nagyvonalúan megbocsát nekünk? Ugyan már... Egy szó mint száz, korlátoltnak és fárasztónak érzem a mostani lengyel kormány érzelmi alapú, a múlt tragédiáit és a társadalom jogos érzékenységét meglövelő, megmagyarázhatatlanul ide-oda csapkodó politizálását.

Március 15. alkalmából érdekes beszélgetést folytattam egy Varsóban élő lengyel íróval, az 1948-ban született Jacek Moskwával. Nem tartom magam tájékozatlannak magyar–lengyel ügyekben, ám bevallom, korábban nem hallottam arról, amit most megtudtam tőle: 1956-ban, forradalmunk idején több száz lengyel család jelezte a Nemzetközi Vöröskeresztnek, hogy szívesen örökbe fogadna olyan árva magyar gyereket, akinek a szülei az utcai harcokban veszítették életüket. Jacek Moskwa példaként említette, hogy az ő édesanyja is feliratkozott az örökbe fogadók listájára, hogy magához vehessen egy magyar kiseddet. Beszélgetőtársam felidézte gyermeki, de már politikával átjárt emlékeit az ötvenes évekből. Csak foszlányok maradtak meg elméjében: a gyári szirénák bögése Sztálin halálának hírére; az elszuttogott beszámolókról, hogy valakit letartóztattak, mert nem vágta magát haptákba, amikor azok a szirénák felharsantak; néhány évvel később a hosszú sor a pártszékházban a helyi vezér, Boleslaw Bierut felravatalozott testénél, és az a botrány az iskolában, amikor a tanórán elmondott – első osztályos kisdíakként! – egy róla szóló viccet, amit otthon hallott. Emlékszik, hogy 1956 októberében Varsóban, a hatalmas Felvonulási téren, a még Sztálin nevét viselő tornyos szovjet palota előtt tengernyi tömeg állt. A hírek egymillió emberrel szölgöztek. A tömeg feje fölött ott lengedeztek a lengyel zászlók mellett a háromsávos lobogók, piros, fehér és zöld színekkel. Ugyanis Varsóba megérkezett a hír, hogy előző nap a budapesti diákok felvonultak Bem apó szobrához. Az emberek tapsolva ünnepelték a börtönből frissen kiszabadult, a hatalomba visszatérő Wladyslaw Gomulkát; pletykák terjedtek arról, hogy a Vörös Hadsereg csapatai megint Varsó felé masíroznak és arról, hogy a lengyel hadsereg harcolni fog ellenük, s hogy az autógyári munkásoknak már osztják a fegyvert. „Ezzel a magyarok viselkedtek úgy, ahogy a lengyelek szoktak” – mondták Jacek Moskwa szülei. Ám hangjukból inkább szomorúság áradt, mint lelkes elismerés. Jacek édesanyja ápolónőként részt vett a varsói felkelésben, és látta, a kórházban hogyan lánogtak elevenen a betegek. Apja pedig annak a partizáncsapatnak volt tagja, amely az erdőn keresztül sietett a harcoló főváros segítségére, és átvégődésük során a németek valóságos meztizedelték őket.

Úgy tűnik, a magyar árvák lengyelországi befogadásának akciója mára az emlékezet peremére szorult. Azért lengyel földön itt-ott még emlegetik, hogy az ország különböző pontjairól valósággal özönlöttek a szándéknyilatkozatok árva magyarok befogadásáról. Moskwa felesége állítja, hogy ezt édesanyjától tudja, aki az idő tájt a Lengyel Vöröskeresztnél dolgozott. Anyósa a családi emlékezet szerint még Budapestre is elutazott az örökbefogadás érdekében, de erről többet nem tudni, mert már harminchat éve halott, és lányai emlékezetéből teljesen kihullott az ügy. Az árva gyerekek valószínűleg megérkeztek, ám nem tudni, vajon különböző családoknál helyezték-e el őket, vagy valamiféle otthonokban gondoskodtak róluk. A jelek szerint az örökbefogadás ötlete Bem József tábornok szülővárosában, Tarnóvban fogant. Az ottani lakosok árvák százaikat akarták befogadni, de a gyermekek érkezése a magyar hatóságok engedélyétől függött, márpedig az illetékesek a családi és nemzeti kötelékek elsorvasztásán ügyködtek. Jacek Moskwa hasonló érvekre emlékszik szülei magyarázatából, akik próbálták megértetni velük, miért nem érkezik az ígért magyar hűgocskájuk.